

היום נלמד בעזרת ה':

עבודה זרה דף סז

למדנו במשנה - זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם כו': אם הוא נהנה מהטעם של האיסור (וזה נקרא 'נותן טעם לשבח') אסור. אבל אם לא נהנה (וזה נקרא 'נותן טעם לפגם') מותר. כגון 'חומץ יין נסך' שנפל על גבי גריסין שהוא מקלקל את הטעם שלהם.

ואמר רב יהודה אמר שמואל, לא שנו וכו': דוקא אם החומץ נפל לתוך גריסין רותחים, הוא פוגם אותם ומותר לאוכלם. אבל אם הוא נפל לתוך גריסין צוננים (= לא חמים), ואחר כך הוא הרתיח את הגריסים, אסור לאוכלם. בגלל שזה כמו דבר שהשיב ובלבסוף פגם. כי בהתחלה הם היו קרים והחומץ השיב אותם, ורק אחרי שהרתית אותם הוא פגם אותם. ומכיון שהם נאסרו בהתחלה כשהחומץ השיב אותם, האיסור כבר לא פוקע מהם לעולם. (תוס' לקמן סח' ד"ה אבל).

וכן כי אתא רבין וכו': הוא אמר את אותו הדבר.

וכן כי אתא רב דימי וכו': הוא גם אמר את אותו הדבר.

וכך היו עושין בערבי שבתות ציפורי, וקוראין אותם 'שחליים': היו שופכים חומץ על גריסים קרים, והיו אוכלים אותם בשבת.

*

אמר ריש לקיש נותן טעם לפגם שאמרו: הדין שמאכל של איסור שנפל לתוך מאכל של היתר, והוא נותן בו טעם פגום, מותר לאכול את התערובת. כל זה דוקא במקרה שהטעם הפגום של התבשיל מגיע רק בגלל האיסור, בלא סיבה נוספת. אבל אם הטעם הפגום מגיע בצירוף מכך שחסר מלח או תבלין בתבשיל, אסור לאכול אותו. כי אם נוסיף מלח או תבלין לתבשיל, הטעם של האיסור יהיה מושבת. וכן להיפך אם נוריד מלח או תבלין והטעם יהיה מושבח, אסור לאכול את התבשיל.

ואיכא דאמרי: להיפך. אפילו אם הסיבה שהטעם פגום נובעת מצירוף של מלח או תבלינים, מותר לאוכל אותו. כי סוף כל סוף כרגע הטעם של האיסור פגום את התבשיל. ולא מתחשבים בכך שאם נוסיף מלח או נוירד מלח הטעם יהיה מושבח.

*

אמר ר' אבהו אמר רבי יוחנן - כל שטעמו וממשו; אסור, ולוקין עליו, וזהו כזית בכדי אכילת פרס: אם נפל לתבשיל איסור שיש בו ממשות (דהיינו חתיכת מאכל של איסור), ואם כן האוכל את התבשיל אוכל בו איסור וטועם בו טעם של איסור. אסור לאכול את התבשיל. והאוכל אותו מקבל מלקות (אם התרו בו שני עדים שלא יאכל).

ואמנם הוא מתחייב מלקות רק אם יש בתבשיל כזית איסור 'בכדי אכילת פרס'.

הלכה למשה מסיני ששיעור אכילת כזית מצטרפת, דווקא כשאכל את הכזית בשיעור זמן של 'אכילת פרס'. דהיינו חצי ככר מ'ככר של עירוב' שהוא מזון ב' סעודות (פרס - חצי). וכלומר בשיעור זמן של סעודה אחת מתוך הככר (סעודה אחת = ד' ביצים).

והיינו אם יש בכמות של 'פרס' מהתבשיל (4 ביצים) כזית של איסור, והוא אכל את כל 'הפרס', נמצא שהוא אכל כזית של איסור והוא לוקה. והחידוש כאן שלמרות שהוא לא אכל את הכזית איסור בבת אחת, אכילת פרס מצטרפת ונחשבת לאכילה של סעודה אחת. אבל אם שהה באכילתו יותר מזמן של אכילת פרס, האכילה לא מצטרפת והוא לא לוקה. כי כאילו שהוא אכל את הכזית איסור בשני ימים נפרדים, ואין מלוקת על אכילה פחות מכזית.

טעמו ולא ממשו; אסור, ואין לוקין עליו, ואם ריבה טעם לפגם מותר: אבל אם נפל לתבשיל איסור שאין בו ממשות, כגון משקה חלב שנפל לתוך סיר של בשר, שהחלב רק נותן טעם בבשר אבל הממשות שלו אינה ניכרת בתבשיל. אסור לאכול את התבשיל אבל לא לוקים על כך. (כי מדאורייתא 'טעם אינו כעיקר' = טעם של איסור אינו נחשב כגוף האיסור. ולכן מכיון שהחלב התבטל בתוך הסיר, הטעם שלו בלבד אינו אסור מהתורה, אלא רק מדרבנן. רש"י חולין צה').

ואם החלב הוסיף טעם פגום, מותר לאכול את התבשיל.

שאלה: וליימא אם נתן טעם לפגם מותר: מדוע רבי אבהו לא אמר שאם החלב נתן טעם לפגם התבשיל מותר? ומהו לשון 'ריבה'?

תשובה: הא קמשמע לן דאע"ג דאיכא מילי אחרנייתא דפגמה בהדיה, והלכתא כלישנא בתרא דריש לקיש: הוא בא לחדש שאפילו אם החלב רק הרבה טעם פגום ביחד עם דברים נוספים (כגון מלח או תבלין), התבשיל מותר. וכמו שאמר ריש לקיש למעלה.

*

אמר רב כהנא מדברי כולם נלמד נותן טעם לפגם מותר: מדברי כל האמוראים הנ"ל (רב יהודה, רבה בר בר חנה, רב דימי, ריש לקיש, רבי אבהו) אנו לומדים שנותן טעם לפגם מותר. (רב יהודה רבה בר בר חנה ורב דימי אמרו שחומץ שפוגם גריסים מותר, רק שיש תנאי שיפגום אותם בהתחלה. ריש לקיש אמר שהפגם צריך להגיע בלי מלח או תבלין, או אפילו עם מלח ותבלין. ורבי אבהו אמר כריש לקיש).

אמר ליה אביי: ניחא שאר האמוראים שאמרת אכן סוברים שנותן טעם לפגם מותר, אבל ריש לקיש מניין לך? ריש לקיש אמר שנותן טעם לפגם שאמרו' וכו'. אבל יתכן שהוא עצמו לא סובר כן אלא שנותן טעם לפגם אסור.

שאלה: מכלל דאיכא למ"ד נותן טעם לפגם אסור? מדברי רב כהנא משמע שיש מי שסובר שנותן טעם לפגם אסור. האם יתכן הדבר?

תשובה: אין (- כן). והתניא אחד נותן וכו': זו דעת רבי מאיר החולק על רבי שמעון וסובר שנותן טעם לפגם אסור.

שאלה: מאי טעמא דרבי מאיר?

תשובה: גמר מגיעולי עובדי כוכבים: התורה אסרה את השימוש בכלי מדיין בגלל האיסור הבלוע בכלים מהבישול של הגויים, שיפלט בבישול העכשוי (עד שיגיעילו אותם ב'הגעלת כלים'). אפילו שאין ממשות של איסור בכלים אלא רק טעם. ואפילו שטעם הבלוע בכלים הוא טעם פגום, משום שהכלי 'אינו בן יומו' כלומר בשלו בו אתמול, וישנו כלל שכל תבשיל ש'לן' לילה אחד נפגם טעמו. ומכיון שעבר על

הכלי לילה, הטעם שבתוכו כבר פגום. ובכל אופן התורה אסרה להשתמש בכלי כדי לא לאכול את הטעם הזה.

[כאמור, קדירה שעברה עליה לילה הטעם הבלוע בה פגום, זו דעת רש"י. אבל לדעת ר"ת קדירה שעברה עליה מעת לעת (24 שעות) מהבישול הקודם נחשב הטעם שלה לפגום, וכך ההלכה].

ואידך - כדרב הונא בריה דרב חייא: רבי שמעון (הסובר שנותן טעם לפגם מותר) עונה - רב הונא בריה דרב חייא אמר שהתורה אסרה קדירה של גויים רק כשהיא 'בת יומא' (= שבישלו בה היום) שאז באמת הטעם שבתוכה אינו פגום.

ואידך - קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא: ורבי מאיר עונה - באמת התורה אסרה רק כלי בן יומו, ובכל אופן לומדים מכאן שנותן טעם לפגם אסור. בגלל שעדיין יש קצת פגם בטעם שעובר דרך דופן הכלי, ובכל אופן התורה אסרה את הטעם הזה.

שאלה: **ורבי שמעון מאי טעמא?**

תשובה: דזניא לא תאכלו כל נבלה וכו'. טעם פגום מותר מהתורה. דבר זה נלמד מנבילה "לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשערך תתננה ואכלה". דווקא נבילה שראויה לגר באכילה אסורה, אבל נבילה שהסריחה וטעמה פגום מותרת באכילה. (אם כן הרי טעם שבלוע בכלי ואינו 'בן יומו' הוא פגום, והתורה אסרה בכלי מדיין רק טעם בן יומו).

ורבי מאיר - ההוא למעוטי סרוחה מעיקרא: רבי מאיר עונה - הפסוק של נבילה מדבר על נבלה סרוחה בעודה בחיים, כגון שהיא מוכת שחין. ומכיון שהיא פגומה בעודה בחיים, כבר לא חל עליה 'איסור נבילה' לאחר שתמות. אבל בהמה רגילה שמתה וחל עליה איסור נבלה במיתתה, גם כשהיא תסריח לאחר מכן האיסור לא פוקע ממנה יותר.

ורבי שמעון - סרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא עפרא בעלמא הוא: רבי שמעון עונה - על כזה מקרה (של בהמה שבחייה היא סרוחה) לא צריך פסוק ללמד שהיא מותרת באכילה, משום שהיא נחשבת כמו עפר בעלמא. וכל החידוש בפסוק הוא על נבילה שהיתה ראויה לאכילה ואחר כך הסריחה, שהאיסור פוקע ממנה.